

UGDYMO PLĖTOTĖS CENTRAS

Metodinė medžiaga

*Pagrindinio ugdymo tautinių mažumų gimtųjų kalbų
programai įgyvendinti*

**Lenkų kalbos pamokų ciklo
Antikos pasaulis
9 klasei pavyzdys**

Parengė:
Vilniaus Jono Pauliaus II gimnazijos lenkų kalbos mokytoja ekspertė, Teresa Krul

2010 m.

Ciklo tema. *Antikos pasaulis*

8 pamokos

- 1 pamoka. Pažintis su seniausiąja literatūra
- 2-3 pamokos. Mitų pasaulis
- 4 pamoka. Skaitome Homero „*Iliadą*“ (ištraukos)
- 5 pamoka. Lyrikos gimimas
- *6 pamoka. Antikos drama (papildomam skaitymui)
- 7 pamoka. Romėnų literatūra
- 8 pamoka. Žinių apie antikos epochą apibendrinimas

Tikslas – sudaryti mokiniams prielaidas ugdytis komunikavimo ir kultūrinę kompetenciją.

Mokytojo uždaviniai – mokyti, lavinti, ugdyti:

- komunikacinių gebėjimų;
- įvairių rišlių žanrų tekstų kūrimo ;
- kalbos sistemos pagrindų, poreikio nuolat tobulinti savo kalbinius gebėjimus, laikytis bendrinės kalbos normų;
- estetinės literatūrinės nuovokos;
- įvairių tekstų (grožinių, mokslo populiariųjų) skaitymo;
- nusakyti kūrinio temą, pagrindinę mintį, problemą;
- atpažinti skaitomo kūrinio epochos bruožus;
- pažinti europinės kultūros tradicijas;
- apibūdinti pagrindinius literatūros žanrus;
- aiškinant kūrinio ar kalbos raiškos suvokimą, pasitelkti citatų iš teksto;
- lyginti literatūrą su kitomis meno ir kultūros sritimis (daile, kinu);
- argumentuotai reikšti savo nuomonę apie kūrinio iliustracijas, ekranizaciją.

Pamokų ciklo laukiami rezultatai. Mokinys gebės:

- savarankiškai rasti reikiamą informaciją įvairiuose šaltiniuose: žodynuose, bibliotekoje, internete; mokės ja naudotis: ją sisteminti, vertinti, apibendrinti;
- suvokti skaitymą kaip kūrybinį procesą, asmeninę prasmingą veiklą;
- skaityti norint pažinti save, savąją ir pasaulio kultūrą, būti atviram kultūrų įvairovei;
- vertinti grožinę literatūrą kaip savitą meno rūšį;
- suvokti, aptarti, atpasakoti grožinius, mokslo populiariusius tekstus;
- nurodyti kalbinės raiškos skirtumus nurodant faktus ir išsakant savo požiūrį;
- dalyvauti diskusijoje;
- rašyti paisant žanro reikalavimų;
- samprotauti (argumentavimas, aiškinimas): temos suvokimas, tezė, hipotezė, argumentai, kontrargumentai, citatos.

Santrauka

Siūlomas literatūros pamokų temų ciklas aprėpia antikos dailę, pasaulėžiūrą ir literatūrą. Pagal 9 klasių privalomąją programą mokiniai per senovės ir romantizmo epochų kūrinius susipažįsta su literatūros istorijos pagrindais.

Neatsitiktinai pamokų cikle yra sąlyčių su šiuolaikine visuomene. Antikos epochos kultūros ir literatūros postulatai yra išlikę iki šių dienų.

Tema *Antikos drama* mokytojas gali pasinaudoti atsižvelgdamas į savo klasės mokymosi lygį ir laiką.

Literatūros kūrinio nereikėtų nagrinėti izoliuotai nuo kitų menų, ypač dailės, architektūros ar muzikos. Mokiniai susipažįsta su menais, kultūra ir jų kūrėjais, plečia meninį akiratį, mokosi vartoti ir kaupiti šių sričių leksiką.

Kuriant šį pamokų ciklą buvo atsižvelgta į naujausius dalykų integravimo reikalavimus. Pirmiausia pabrėžtina gimtosios kalbos, literatūros, socialinių mokslų, informacinių technologijų ir menų dalykų integracija : literatūra ir dailė; literatūriniai siužetai dailėje, iliustracijos; literatūra ir kinas, literatūros kūrinių ekranizacija, peržiūra ir aptarimas; režisieriaus teisė savaip interpretuoti literatūros kūrinį.

Skaitydami ir aptardami grožinius ir negrožinius tekstus, mokiniai remiasi istoriniu, socialiniu bei kultūriniu kontekstu, kitų mokomųjų dalykų žiniomis, mokosi atpažinti ir kvestionuoti tekstuose teigiamas vertybes, pasaulėžiūros bei kultūros ženklus. Pamokų ciklo veikla integruojama su gimtąja kalba bei derinama su gimtosios kalbos Bendrųjų programų nuostatomis. Nagrinėdami, interpretuodami, vertindami ir patys kurdami įvairaus pobūdžio tekstus mokiniai ugdomi kritinio mąstymo gebėjimus. Jie nagrinėja, vertina įvairiuose šaltiniuose reiškiamų požiūrių pagrįstumą ir mokosi argumentuotai diskutuoti. Pamokose nuolat plėtojama diskusijos kultūra: mokomasi išklausti kitą, gerbti jo nuomonę, apginti savo požiūrį, nepažeidžiant kitų ir savo paties orumo, ugdoma atsakomybė už savo minčių ir pasakymų tikslumą. Svarstydami tekstuose reiškiamus požiūrius, teigiamas vertybes mokiniai pažįsta bei apmąsto savo ir kitų dvasinę patirtį, kuria, permąsto, keičia savąsias vertybes. Skaitydami grožinius kūrinius ir patys bandydami kurti mokiniai įgyja emocinės bei estetiškos patirties, ugdomi vaizduotę, kūrybinį mąstymą.

Kai kurios užduotys suskirstytos į sunkias, vidutines ir lengvas. Mokytojui tai labai naudinga - jis gali pasinaudoti šia medžiaga atsižvelgdamas į klasės mokymosi lygį ir pajėgumą. Kiekvieną pamoką suskirstyta į etapus numačius orientacinį laiką. Tai turėtų praversti ne tik pradedančiam mokytojui, bet ir turinčiam patirtį polonistui. Vadovėlyje pateikiami ne tik tradiciniai metodai, tokie, kaip: *minčių lietus*, *rašto darbas*, *dėstymas*. Siūloma prieš aptariant naują medžiagą panaudoti *orientacinio punkto* metodą; vietoj tradicinio *darbo grupėmis - žurnalistų konferenciją*. Pamokai, skirtai atpasakoti perskaitytą tekstą, pajvairinti siūlomas *estafetės* metodas. Per apibendrinamąją pamoką būtų efektyvu taikyti *klausimų lentą* ir *chronologinę lentelę*, esančią vadovėlyje. Pirmąją literatūrinio ciklo pamoką pateikiami klausimų pavyzdžiai: *Patikslink draugo atsakymą; Ar sutinki su klasės draugo atsakymu?; Ar tavo atsakymas panašus į draugo?; Kodėl taip galvoji?; Paklausk..., ar jis galėtų papildyti tavo atsakymą?...*, kurie galėtų pagelbėti kiekvieną pamoką, kadangi mokytojo vienas svarbiausių tikslų sudominti mokinius ir užtikrinti jų aktyvų dalyvavimą pamokoje.

Kuriant šį pamokų ciklą, buvo vadovaujamosi ***Bendrosiomis programomis***.

9.1.3.1. [...] ugdymo procese vengiama akademiškumo, skatinamas mokinių aktyvumas, ugdomas mąstymas ir mokėjimas teorines žinias taikyti praktikoje.

[...] Svarbu, kad mokinys galėtų suvokti literatūros svarbą, pagrindinį literatūros kūrinio ir jo kultūrinio konteksto ryšį, suvokti tekstą kaip bendruomenės savimonės, epochos idėjų ir vertybių, autoriaus egzistencinės patirties išraišką.

Literatūros kūrinio nereikėtų nagrinėti izoliuotai nuo kitų menų, ypač dailės, architektūros ar muzikos.

9.1.4. [...] Kalbos ugdymo sąsajas su kitais mokomaisiais dalykais lemia bendroji kalbos kultūros kompetencija.

[...] Kalbai ugdyti ir literatūriniam lavinimui skiriamų tekstų tematika ir problematika sietina su etikos, etnokultūros, istorijos, dailės ir muzikos raidos, tikybos, filosofijos, psichologijos pagrindų ir kitų dalykų problematika.

[...] Informacijos apdorojimas, tekstų pateikimas glaudžiai sietinas su informacinėmis technologijomis. Mokiniai mokosi vertinti informacijos patikimumą, tikslumą.

Temat lekcji: **Poznajemy najwcześniejszą z literatur**

Cele nauczyciela: doskonalić umiejętności komunikacyjne, czytelnicze poprzez poznawanie tekstu popularnonaukowego; rozwijać krytyczne myślenie i wnioskowanie; zapoznać z europejską tradycją kultury.

Metody i formy pracy: punkt orientacyjny; burza mózgów; technika stolików zadaniowych; tablica pytań.

Środki dydaktyczne: Teresa Dalecka, Teresa Król *Radość czytania*. Podręcznik do kształcenia literackiego dla klasy IX, wydawnictwo Świesa, 2007; Krzysztof Mrowciewicz *Świat Biblii i kultura antyku. Materiały z dziejów sztuki-dla liceów*, wydawnictwo Stentor, 1998.

Przewidywane osiągnięcia ucznia: potrafi wysłuchać (przeczytać) ze zrozumieniem tekst popularnonaukowy, a następnie udzielić odpowiedzi na pytania dotyczące treści tekstu; zna i rozumie pojęcia związane z kulturą antyku; potrafi wziąć udział w dyskusji; potrafi wymienić charakterystyczne cechy sztuki antycznej, najwybitniejsze dzieła i ich twórców.

Przebieg lekcji

1. (5 min.) Każdy z uczniów otrzymuje kartkę z prowokującymi tezami. Tezy mogą być bardzo różne (najczęściej niezgodne z prawdą), najważniejsze, żeby dotyczyły omawianego na lekcji tematu, np.
 - Najwcześniejszą z literatur jest literatura amerykańska.
 - Wyraz „antyk” oznacza bardzo stare meble.
 - Starożytność oznacza wszystko to, co działo się przed czasami chrześcijańskimi.
 - Mit to fantastyczna historia, opowieść o bogach, ludziach, legendarnych bohaterach.
 - Znamy kilku autorów mitów.
 - Mity były przekazywane ustnie.
 - Zachowało się siedem cudów świata.
 - Pierwsze rzeźby pojawiły się w XIX wieku.
 - Techne - to gatunek muzyki.
 - Topos - to fason spodni.
2. (5 min.) Uczniowie tezy omawiają w parach. Po omówieniu w parach, uczniowie przedstawiają swoje warianty odpowiedzi klasie. Nauczyciel nie ocenia poprawności, akcentuje wszystkie propozycje. Cel zadania jest motywacyjny, ma wzbudzić zainteresowanie nowym materiałem.
3. (11 min.) Zapoznanie się z tekstem popularnonaukowym *Epoka antyku* zamieszczonym w podręczniku (str.7-10). Uczniowie mogą czytać tekst samodzielnie, może z materiałem tekstu zapoznać nauczyciel. W toku czytania lub słuchania nauczyciela, uczniowie porównują swoje początkowe warianty odpowiedzi (również mogą pracować w parach). Dzielą się uwagami.
4. (5 min.) Za pomocą metody „burza mózgów” przypominają „Jakie dzieła sztuki są zaliczane do siedmiu cudów świata?”
5. (3 min.) Oglądają zdjęcie w podręczniku „Zeus Olimpijski”(str.10) i również za pomocą metody „burza mózgów” szukają odpowiedzi na pytanie, dlaczego posąg Zeusa jest zaliczany do siedmiu cudów świata? (pyt.10 str.10)
6. (12 min.) Utrwalenie materiału (pomocne mogą być polecenia ze str.10).
 - Na czym polega różnica pojęć: starożytność-antyk?
 - Określcie czas trwania antyku.
 - Jakie są źródła literatury greckiej?
 - Podajcie określenie mitu.
 - Jakie funkcje pełniły mity?
 - Czy mity należy rozumieć dosłownie? Na czym polega specyfika ich języka?

- Dlaczego mity nie straciły na swej aktualności?
- Czego się dowiedzieliście o sztuce antycznej i jej twórcach? Co Was szczególnie zaskoczyło?

(Do odpowiedzi, nauczyciel angażuje jak najwięcej uczniów za pomocą odpowiednio sformułowanych pytań, np. uzupełnij odpowiedź kolegi; czy się zgadzasz z odpowiedzią kolegi; czy twoje zdanie jest podobne; dlaczego tak myślisz; zapytaj..., czy on mógłby uzupełnić twą odpowiedź).

7. (2 min.) Nauczyciel zaznacza, że lekcja zapoczątkowała cykl lekcji o epoce antyku. Uczniowie po każdej lekcji mogą na *tablicy pytań* zamieścić pytania, które u nich powstały w toku lekcji lub których nie zrozumieli. *Tablicę pytań* nauczyciel umieszcza w łatwo dostępnym dla uczniów miejscu, najlepiej na ścianie pracowni. (Później przypomina o pozostawieniu pytań w końcu każdej lekcji).
8. (2 min.) Zadanie do domu:
 - Sięgnijcie po *Słownik frazeologiczny* i wytłumaczcie znaczenie następujących związków frazeologicznych: postawa prometejska, ogień prometejski, syzyfowa praca, ikarowe loty (pyt. 9 str. 10).
 - Poszukajcie informacji w Internecie (www.google.pl) na temat nowej listy siedmiu cudów świata, napiszcie po trzy argumenty „za” i „przeciw” potrzeby zmian na liście.

Temat lekcji: **Zanurzymy się w świat mitów (lekcja I)**

Cele nauczyciela: zapoznać z podstawowymi wątkami i bohaterami mitologicznymi; doskonalić umiejętności komunikacyjne, czytelnicze poprzez poznawanie tekstu popularnonaukowego; ukierunkować na racjonalne planowanie własnej pracy.

Metody i formy pracy: technika stolików zadaniowych; kula śnieżna.

Środki dydaktyczne: Teresa Dalecka, Teresa Król *Radość czytania*. Podręcznik do kształcenia literackiego dla klasy IX, wydawnictwo Świesa, 2007.

Przewidywane osiągnięcia ucznia: zna i potrafi wymienić podstawowe wątki i bohaterów mitologicznych; potrafi przeczytać ze zrozumieniem tekst popularnonaukowy; racjonalnie planować pracę.

Przebieg lekcji

1. (7 min.) Ustne sprawdzenie pracy domowej.
2. (8 min.) Uczniowie zapoznają się z tekstem popularnonaukowym *Mitologia. Wierzenia i podania Greków i Rzymian* zamieszczonym w podręczniku (str.11-14). W tym celu nauczyciel dzieli uczniów na 4 grupy (np. za pomocą kartek w czterech kolorach),gdyż na tyle części zalecam podzielić tekst.
 - Opis stworzenia świata (str.11,1-4 akapit) .
 - Najważniejsi bogowie greccy (str.11, ostatni akapit, str.12, 1-5 akapit).
 - Czyny herosów (str.12,ostatni akapit, str.13,1-2 akapit).
 - Grecka wizja losów człowieka po śmierci (str.13, 3-5 akapit, str.14,1 akapit).
3. (12 min.) Podział uczniów na nowe grupy. W każdej grupie powinno się znaleźć kilku lub przynajmniej jeden „ekspert” z innej grupy. Ekspert(eksperci) zapoznaje ze swoim tekstem i odpowiada na pytania członków grupy. Uczniowie zmieniają grupy, aż całość tekstu *Mitologia. Wierzenia i podania Greków i Rzymian* będzie znana wszystkim.
4. (15 min.) Utrwalenie materiału (pomocne mogą być polecenia ze str.14).
 - Scharakteryzujcie opis stworzenia świata, przedstawiony w mitologii greckiej (pyt. 3, str.14). Nawiązanie do współczesności: nauczyciel wyróżnia wyrazy: *chronologia, chronologiczny, chaos*. Wspólnie z uczniami określa ich współczesne znaczenie.
 - Opowiedzcie o nowopoznanych bogach (pyt.1, str.14).

- Opowiedzcie o herosach. Nawiązanie do współczesności: O kim mówimy, że jest jak Herkules?
 - Podajcie grecką wizję człowieka po śmierci (pyt.4, str.14). Nawiązanie do współczesności: O kim możemy powiedzieć, że jest niczym cerber? W jakim mieście jedna z ulic jest nazwana Polami Elizejskimi? Jaką wizję człowieka po śmierci podaje religia chrześcijańska?
5. (3 min.) Zadanie do domu:
- Sięgnijcie po *Słownik frazeologiczny* i wytłumaczcie znaczenie podanych związków frazeologicznych: szata Dejaniry, nić Ariadny, róg obfitości, pod egidą, stajnia Augiasza, spocząć na laurach, po nitce do kłębka (pyt.5 str.14).
 - Przeczytajcie jeden z podanych mitów w opracowaniu Wandy Markowskiej: *Faeton, Deukalion i Pyrra, Perseusz i Andromeda, Bellerofont, Orfeusz i Eurydyka, 12 prac Heraklesa* (pyt.6 str. 14). W tym celu proponuję podzielić klasę na tyle grup, ile mają mitów do przeczytania.

Temat lekcji: **Zanurzymy się w świat mitów (lekcja II)**

Cele nauczyciela: kształcić umiejętność wypowiedzania się literacką polszczyzną, określać wątki i problemy w poznanych mitach.

Metody i formy pracy: opowiadanie metodą sztafety.

Środki dydaktyczne: Teresa Dalecka, Teresa Król *Radość czytania*. Podręcznik do kształcenia literackiego dla klasy IX, wydawnictwo *Świesa*, 2007.

Przewidywane osiągnięcia ucznia: potrafi literacką polszczyzną opowiedzieć przeczytany utwór; określa podstawowe wątki i problemy w poznanych mitach.

Przebieg lekcji

1. (7 min.) Ustne sprawdzenie pracy domowej.
2. (35 min.) Każda grupa opowiada przeczytany mit metodą sztafety, czyli kolejny członek grupy kontynuuje opowiadanie poprzednika. Po prezentacji każdej grupy, nauczyciel poleca pozostałym uczniom w klasie, by określili podstawowe wątki i problemy w poznanym micie.
3. (3 min.) Zadanie do domu*:
 - Ułóż własny mit o powstaniu świata. (łatwe)
 - *Wymyśl przygodę z udziałem postaci mitologicznych lub Znalazłeś się nagle na Olimpie. Przeprowadź wywiad z jednym z bogów.* (średnie)
 - *Udowodnij, że w mitach zawarta jest głęboka mądrość wiedzy o człowieku.* Forma rozprawki. (trudne).

Zadania są różne pod względem trudności. Nauczyciel może dać zadanie dla wszystkich jednakowe lub podzielić, uwzględniając zdolności uczniów. W każdej pracy uczniowie powinni wykorzystać znane historie mitologiczne oraz odtworzyć realia Grecji antycznej.

Temat lekcji: **Sięgamy po fragmenty Iliady**

Cele nauczyciela: kształcić umiejętność interpretowania fragmentów dzieł literackich oraz wypowiedzania swego zdania o dziele malarskim, łączenia dzieła sztuki z tekstem literackim.

Metody i formy pracy: wykład; burza mózgów.

Środki dydaktyczne: Teresa Dalecka, Teresa Król *Radość czytania*. Podręcznik do kształcenia literackiego dla klasy IX, wydawnictwo *Świesa*, 2007.

Przewidywane osiągnięcia ucznia: analizuje fragment dzieła literackiego; wypowiada swe zdanie o dziele malarskim.

Przebieg lekcji

1. (2 min.) Zebranie zeszytów z pracą domową.

2. (10 min.) Zapoznanie uczniów z tekstem popularnonaukowym *Eposy homeryckie* zamieszczonym w podręczniku (str.15-17). Z materiałem tekstu zapoznaje nauczyciel.
3. (13 min.) Utrwalenie materiału (pomocne mogą być polecenia ze str.17).
 - Co wiemy o Homerze? Dlaczego ta wiedza jest niepełna?
 - Określcie pojęcie „kwestii homeryckiej”.
 - Jaką techniką operowali wędrowni śpiewacy-opowiadacze?
 - Jak mitologia tłumaczy przyczynę wojny trojańskiej?
 - Wymieńcie główne cechy eposu.
4. (5 min.) Nauczyciel głośno czyta fragment *Iliady*.
 {trojańscy starcy}postrzegłszy Helenę, że na wieżę wchodzi,
 Rzekli cicho do siebie:„dziwić się nie godzi,
 Że Grek i Troja bronią przez tyle lat czyni
 O takową niewiaścę: istna z niej bogini!”(Homer, *Iliada*, 3, 151-54; przekład F.K. Dmochowski)
 Uczniowie oglądają reprodukcję obrazu *Helena Trojańska* zamieszczonego w podręczniku (str.17) i odpowiadają na pytanie: Czy udało się malarzowi odtworzyć niezwykłą urodę Heleny?
5. (13 min.) Czytanie i analizowanie fragmentu *Pieśni XVIII* zamieszczonego w podręczniku (str.19), (pomocne mogą być polecenia ze str.19).
 - Wyłumaczcie, dlaczego w opisie tarczy dominuje wrażenie ruchu?
 - Opowiedzcie, jak są ubrani tancerze i jak tańczą?
 - Jak myślicie, dlaczego poeta porównuje zręczność tancerzy z pracą garncarza?
 - Znajdźcie w powyższym fragmencie wersy, które potwierdzają, że połączenie muzyki, śpiewu i tańca towarzyszyło uroczystościom greckim.
6. (2 min.) Zadanie do domu :
 - Przeczytajcie fragment *Księgi trzeciej* i odpowiedzcie pisemnie na polecenia ze str. 18. polecenie 3,5 (łatwe); polecenie 1,2,6(średnie).
 - Opiszcie dowolny przedmiot użytku codziennego na wzór Homera. Pamiętajcie o epitetach i rozbudowanych porównaniach. (propozycja pracy pisemnej str. 45) (trudne).
 Zadania są różne pod względem trudności. Nauczyciel może dać zadanie dla wszystkich jednakowe lub podzielić, uwzględniając zdolności uczniów.
 - Dla chętnych: Obejrzyjcie film *Troja* w reżyserii Wolfganga Petersena (pyt.7, str.17). Podzielcie się własnymi wrażeniami na temat ekranizacji na lekcji uogólniającej epokę antyku.

Temat lekcji: **Narodziny liryki**

Cele nauczyciela: kształcić umiejętność czytania ze zrozumieniem utworów literackich, rozpoznawania i omawiania podstawowych wartości w poznanych utworach literackich, odnajdywania środków stylistycznych i określania ich roli w dziele literackim; zapoznać z pierwszymi gatunkami literackimi powstałymi na terenie starożytnej Grecji.

Metody i formy pracy: wykład; burza mózgów.

Środki dydaktyczne: Teresa Dalecka, Teresa Król *Radość czytania*. Podręcznik do kształcenia literackiego dla klasy IX, wydawnictwo Świesa, 2007.

Przewidywane osiągnięcia ucznia: czyta ze zrozumieniem utwory literackie; rozpoznaje i omawia podstawowe wartości w poznanych utworach literackich; nazywa i określa rolę środków stylistycznych w tekście literackim; zna główne wyróżniki poznanych na lekcji gatunków literackich.

Przebieg lekcji

1. (7 min.) Krótki komentarz ocen za poprzednią pracę domową (Ułóż własny mit o powstaniu świata, *Wymyśl przygodę z udziałem postaci mitologicznych* lub *Znalazłeś się nagle na Olimpie. Przeprowadź wywiad z jednym z bogów, Udowodnij, że w mitach zawarta jest głęboka mądrość wiedzy o człowieku*) i zebranie zeszytów z pracą domową zadaną na poprzedniej lekcji.
2. (35 min.) Wykład nauczyciela na temat narodzin liryki. Zapoznanie uczniów z pierwszymi gatunkami literackimi powstałymi na terenach starożytnej Grecji oraz wspólna analiza wybranych utworów.
 - Elegia, poezja tyrtejska. Analiza elegii Tyrteusza *Rzecz to piękna...* (pomocne mogą być polecenia ze str.21).
 - Co w elegii uchodzi za „rzecz piękną”? Uzasadnijcie.
 - Jak dwie postawy zostały sobie przeciwstawione w elegii?
 - Odszukajcie w elegii elementy patriotyczne.
 - Pieśni miłosne. Analiza pieśni Safony *Do Afrodyty* (pomocne mogą być polecenia ze str.22).
 - Dlaczego właśnie do Afrodyty skierowuje swe prośby podmiot liryczny?
 - Czy podmiot liryczny możemy utożsamić z poetką? Jeżeli tak, to dlaczego?
 - Jak podmiot liryczny określa Afrodytę?
 - Odszukajcie określenia charakteryzujące miłość.
 - Epigramat. Analiza epigramatu Simonidesa *Nie mów nigdy-człowiecze...* (pomocne może być polecenie ze str.23).
 - Sformułujcie myśl przewodnią epigramatu.
 - Anakreontyk. Wiersz Anakreonta *Słodki bój*.
 - Oda. Analiza ody Pindara (pomocne mogą być polecenia ze str.24).
 - Komu jest poświęcona oda Pindara?
 - Jak poeta przedstawił gorzkość porażki oraz uwydatnił radość zwycięstwa?
3. (3 min.) Zadanie do domu :
Napiszcie główne wyróżniki poznanych na lekcji gatunków literackich.

* Temat lekcji: **Dramat antyczny**

Cele nauczyciela: zapoznać z historią narodzin teatru europejskiego i cechami dramatu antycznego; przybliżyć twórczość najwybitniejszych dramatopisarzy antycznych.

Metody i formy pracy: technika stolików zadaniowych; konferencja dziennikarska.

Środki dydaktyczne: Teresa Dalecka, Teresa Król *Radość czytania*. Podręcznik do kształcenia literackiego dla klasy IX, wydawnictwo Świesa, 2007.

Przewidywane osiągnięcia ucznia: zna historię powstania teatru i twórczość najwybitniejszych dramatopisarzy antycznych; odróżnia cechy dramatu antycznego.

Przebieg lekcji

1. (5 min.) Ustne sprawdzenie pracy domowej.

2. (10 min.) Podział na 4 grupy. Każda z grup otrzymuje do przeczytania i omówienia jedną z części tekstu *Dramat antyczny*. Proponowany podział:

- Początki powstania teatru (str. 28, 1-3 akapit, str. 29, 1 akapit).
- Cechy tragedii antycznej (str. 29, 2-4 akapit, str. 30, 1-3 akapit).
- Najwięksi tragicy greccy (str. 30, 4-8 akapit).
- Cechy dramatu greckiego i wygląd aktora (str. 31, 2-3 akapit).

3. (1 min.) Każda z grup deleguje dwóch przedstawicieli-ekspertów na konferencję dziennikarską. Delegowane osoby zajmują miejsca na środku klasy.

4. (5 min.) Pozostali członkowie grup stają się dziennikarzami. Wymyślają nazwę gazety lub czasopisma i szykują pytania (dotyczące przeczytanego tekstu) ekspertom.

5. (17 min.) Dziennikarze wychodzą na środek klasy, przedstawiają się, nazywają swoją gazetę i kierują pytania do ekspertów. Dziennikarze nie mogą komentować odpowiedzi, tylko notować lub nagrywać. Eksperci mogą siebie nawzajem uzupełniać.

6. (5 min.) Nauczyciel uogólnia i ocenia pracę grup.

7. (2 min.) Zadanie do domu: dziennikarze piszą artykuł do swojej gazety; eksperci-szykują sprawozdanie z konferencji.

Wskazówki dla piszących artykuł.

- Czego dotyczyła konferencja?
- Kto w niej uczestniczył?
- Jakie były zadawane pytania?
- Jakie padały odpowiedzi?

Pamiętaj: umieszczaj tylko najważniejsze informacje, mowę niezależną zamień na zależną.

Wskazówki dla piszących sprawozdanie z konferencji.

- Jaki był temat konferencji?
- Kto wypowiadał się na konferencji?
- Czego nowego dowiedziałeś się na konferencji?
- Czyje wypowiedzi najbardziej się Ci spodobały?

Pamiętaj: przekazuj wydarzenia w porządku chronologicznym, mowę niezależną zamień na zależną.

Temat lekcji: **Literatura rzymska**

Cele nauczyciela: zapoznać z historią rozwoju literatury rzymskiej; przybliżyć sylwetki najwybitniejszych twórców i ich dzieła; kształcić umiejętność konfrontacji wiadomości z historii i literatury.

Metody i formy pracy: wykład; burza mózgów.

Środki dydaktyczne: Teresa Dalecka, Teresa Król *Radość czytania*. Podręcznik do kształcenia literackiego dla klasy IX, wydawnictwo *Świesa*, 2007.

Przewidywane osiągnięcia ucznia: zna historię powstania literatury rzymskiej, sylwetki twórców rzymskich i ich dzieła; konfrontuje wiadomości z historii i literatury.

Przebieg lekcji

1. (2 min.) Zebranie zeszytów z pracą domową.
2. (30 min.) Wykład nauczyciela na temat rozwoju literatury rzymskiej. Zapoznanie uczniów z trzema wielkimi lirykami starożytnego Rzymu oraz wspólna analiza wybranych utworów.

Horacy *List do pizonów*. Utwór zamieszczony w podręczniku (str.38), do analizy utworu pomocne mogą być polecenia ze str.38.

- Wymieńcie rady, jakie daje poeta artyście.
- Jaka postawa jest bliższa poecie: artysty-rzemieślnika czy artysty opętanego boskim szałem?
- Kogo wśród poetów antycznych wyróżnia Horacy i dlaczego?

Horacy *Oda do mecenasa*. Utwór zamieszczony w podręczniku (str. 38-39), do analizy ody pomocne mogą być polecenia ze str.39.

- Jaki cel chce osiągnąć podmiot liryczny-poeta zwracając się specjalnie do mecenasa? Czy znaczy to, że oda jest skierowana wyłącznie do przyjaciela?
- Na czym polega kontrast między poetą a zwykłymi ludźmi?
- Przypomnijcie cechy gatunku literackiego, jakim jest oda. Udowodnijcie, że utwór Horacego jest odą.

Wergiliusz fragment *Eneidy*. Fragment zamieszczony w podręczniku (str. 41-42), do analizy fragmentu pomocne mogą być polecenia ze str.42.

- Odwołując się do tekstu, opiszcie potęgę i świetność Rzymu.
 - Jak została podkreślona wyjątkowość Rzymianina?
 - Skonfrontujcie swoje wiadomości z historii z danym fragmentem literackim.
3. (11 min.) Utrwalenie materiału (pomocne mogą być polecenia ze str.41).
- Zdobywcze czyjej kultury przejęli Rzymianie?
 - Jakie były początki literatury rzymskiej?
 - Wymieńcie najwybitniejszych przedstawicieli.
 - Jak się nazywa w historii okres panowania cesarza Oktawiana Augusta? Rozwojowi jakiej sztuki sprzyjał cesarz?
 - Kim był bliski przyjaciel cesarza i w jaki sposób jego imię zostało upamiętnione w historii? Kogo dziś moglibyście nazwać mecenasem?
 - W jaki sposób Wergiliusz wywiódł legendarne początki państwa rzymskiego?
4. (2 min.) Zadanie do domu :
- Zapoznajcie się z mitem o założeniu Rzymu. Porównajcie go z legendą o założeniu Wilna (pyt. 8, str. 41), pisemnie.

Temat lekcji: **Podsumowanie wiedzy o epoce**

Cele nauczyciela: doskonalić umiejętność wnioskowania, rozumienia ciągłości rozwoju kulturowego ludzkości.

Metody i formy pracy: tablica pytań; burza mózgów.

Środki dydaktyczne: Teresa Dalecka, Teresa Król *Radość czytania*. Podręcznik do kształcenia literackiego dla klasy IX, wydawnictwo Świesa, 2007.

Przewidywane osiągnięcia ucznia: umie wnioskować, kojarzyć zjawiska i pojęcia epoki antyku oraz określać ich związek ze współczesnością.

Przebieg lekcji:

1. (3 min.) Rozdanie zeszytów i krótki komentarz ocen za artykuły i sprawozdania.
2. (5 min.) Ustne sprawdzenie pracy domowej z poprzedniej lekcji.
3. (5 min.) Odpowiedzi na pytania z *tablicy pytań*. Na pytania odpowiadają uczniowie, nauczyciel.
4. (22 min.) Metodą *burzy mózgów* wypełnienie tabeli. Celem pracy jest przypomnienie pojęć, zjawisk, wydarzeń poznanych na lekcjach o epoce antyku i umiejscowienia ich we współczesności. W tej pracy pomocna będzie *tablica chronologiczna epoki* zamieszczona w końcu rozdziału podręcznika (str. 45-47) oraz *pytania i zadania podsumowujące* (str.44-45).

Co?	Co z tego wynikło?	Jak jest obecnie?

5. (8 min.) Uczniowie, którzy obejrzeni film *Troja* dzielą się swymi wrażeniami.
6. (2 min.) Zadanie do domu:
Praca pisemna-opowiadanie z elementami opisu:
 - Wyobraźcie sobie, że jesteście logografami. Opiszcie swą podróż do starożytnej Grecji lub starożytnego Rzymu. Wykorzystajcie swą wiedzę literacką i historyczną.

Poszczególne lekcję proponuję poprzedzić lekcjami gramatyki w celu ułatwienia wykonania pracy domowej z literatury. Na przykład przed lekcją *Zanurzymy się w świat mitów* (lekcja II) lekcję (lekcje) gramatyki poświęcić kształceniu umiejętności pisania rozprawki, wywiadu, opowiadania. Przed lekcją *Dramat antyczny* popracować nad formą sprawozdania i artykułu. Na lekcjach gramatyki pomocne będą wskazówki i polecenia z podręcznika do kształcenia językowego dla klasy IX Irena Masojć, Henryka Sokołowska *Moja wierna mowa*, wydawnictwo Świesa, 1998.